

v rakouské měně, aneb že se tak smí státi jen z vídeňské pohledávky žalované firmy, takže se žalovaná mohla zprostiti svého závazku i složením Kč k rukám oprávněného právního zástupce žalující firmy (§ 1424 obč. zák.) (rozh. č. 12681 Sb. n. s.).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

V otázce, zda jde o věc obchodní či nikoli, nezáleží na tom, proč se žalovaná rozhodla k tomu, že přijala poukaz k zaplacení dluhu svého poukazatele (assignanta). Než ani ta otázka sama ve věci nerozhoduje. Z uvedeného již dopisu nelze dospěti k závěru, že by se byla žalovaná skutečně zavázala výhradně k placení v rakouské měně, když tam přece sama ještě uvádí hodnotu závazku v tuzemské měně, ani nelze usouditi na to, že by bylo výslovnou podmínkou závazku žalované, že bude dosaženo souhlasu Národní banky bez jakéhokoli zřetele na to, jak má býti v této věci postupováno. Z dopisu ovšem plyne, že žalovaná chtěla platiti z pohledávky, kterou sama měla v Rakousku, avšak určité neprojevila, že by z jiných prostředků a v jiné měně nežli právě v rakouské na svůj závazek nepřistoupila. Za toho stavu věci právem uznal odvolací soud, že by se byla žalovaná mohla dovolávati jen odkladu, který by bylo lze podle okolností uznati za přiměřený, že však nesmí uspokojení svého věřitele poukazníka (assignatáře), odpírati vůbec. Bylo především její povinností, aby si obstarala povolení Národní banky, a správně ukazuje odvolací soud na to, že by byla mohla a měla žalobkyni alespoň naznačiti, co by byla měla žalobkyně vykonati v příčině obstarání dokladů, že se však žalovaná zachovala pasivně. Ani v posouzení významu a dosahu devisových předpisů odvolací soud nepochybil. Oněmi předpisy neměly býti rušeny převzaté soukromoprávní závazky ani nemá jimi býti znemožněno jejich včasné uplatnění pořadem práva nebo cestou exekuce; jejich účelem je toliko ochrana měny v mezistátních stycích, kterému účelu plně vyhovuje složení dlužné částky u soudu podle § 1425 obč. zák. až do té doby, kdy překážka plynoucí z devisových předpisů odpadne. K tomu složení smí také v souzeném případě sáhnouti i žalovaná, chce-li dosíci toho, aby na ni nebylo nastoupeno exekucí.

Čís. 16416.

Výklad dolarové doložky v pachtovní smlouvě.

Bylo-li zřejmým účelem doložky ustáliti jí hodnotu smluvního plnění (pachtovního) proti změnám, jež by v budoucnosti mohly nastati v hodnotě tuzemské měnové jednotky (proti jejímu znehodnocení a poklesu nebo jejímu zvýšení), nikoliv učiniti hodnotu plnění závislou na jakýchkoliv změnách poměru tuzemské měnové jednotky k dolaru, nemají pro

plnění (výši) pachtovného významu takové změny v poměru obou měn, k nimž došlo z důvodů, jež nemají svůj základ v hodnotě tuzemské měnové jednotky, nýbrž v hodnotě dolaru.

(Rozh. ze dne 22. října 1937, Rv I 447/36.)

Smlouvou ze dne 15. března 1927 propachtovaly žalobkyně jako spoluvlastnice žalovaným svůj mlýn č. p. 41 v E. za roční pachtovné 52.000 Kč, snížené od roku 1928 na 48.000 Kč a splatné ve čtvrtletních lhůtách vždy 1. dubna, 1. srpna, 1. října a 1. ledna každého roku. V odstavci II řečené pachtovní smlouvy bylo ujednáno: »Nastalo-li by za trvání pachtovního poměru znehodnocení československé měny, je pro stanovení výše pachtovného směrodatný kurs amerického dolaru v poměru k československé koruně v den podepsání této smlouvy, t. j. 100 Kč rovná se 3 dolarům a jest pachtýř povinen při poklesu měny, pokud jest větší než 10% a pokles ten trvá více jak 3 měsíce, ihned po uplynutí 3 měsíců pachtovné zvýšiti. Naproti tomu jest oprávněn ke snížení pachtovného, pak-li by nastalo zvýšení hodnoty československé koruny o 10% proti poměru shora uvedenému a trvalo by toto zvýšení více jak 3 měsíce.« Tvrdíce, že žalovaný zaplatil na pachtovném splatném dne 1. ledna 1934 pouze 7.795 Kč místo 12.000 Kč, domáhají se žalobkyně na žalovaném pachtýři doplacení 4.205 Kč s přísl. K odůvodnění žaloby přednesly, že se při sjednání smlouvy počítalo s tím, že by kurs koruny mohl u nás podstatně klesnouti anebo stoupnouti, a aby nikdo ze smluvců nebyl poškozen, ujednaly měnovou doložku, která obsahuje relaci 100 Kč rovná se 3 dolarům. Tuto relaci ujednaly proto, že pokládaly americkou měnu za neotřesitelnou a za trvale ustálenou, rozhodně však neměly úmysl snížit ujednanou výši pachtovného, když dolar podstatně klesne, neb zvýšiti pachtovné, když dolar podstatně stoupne. Rozhodující měl podle úmyslu smluvců býti kurs Kč, t. j. kupní síla naší koruny u nás doma. Kdyby byli chtěli spekulovati na kurs dolaru, byly by ujednaly výši pachtovného přímo v dolarech nebo v jiné cizí měně. Úmyslem smluvců při uzavírání smlouvy bylo zaručiti, že pachtovné bude vypláceno ve stále stejné hodnotě. Tento svůj úmysl vyjádřili smluvci tím způsobem, který se jim zdál býti nejvýhodnější, a proto jako měřítko pro určování stálé hodnoty pachtovného vzali americký dolar, který se podle zkušeností zdal stejně ustálený jako hodnota zlata. Měřítko to se však ukázalo nezpůsobilé. S o u d p r v é s t o l i c e uznal podle žaloby co do jistiny s 5% úroky, co do dalších 3% žalobu zamítl. D ů v o d y: Soud zjistil svědeckými výpověďmi Dr. Otakara H. a Oldřicha T., že se při uzavírání smlouvy mluvilo o tom, že pachtovné má dostati co možná pevný podklad, a probírala se otázka, co by se mělo vzíti za tento pevný podklad, a tu že bratr žalovaného navrhoval, aby se za podklad pevného pachtovného vzala hodnota obilí. Z toho však sešlo a vzata za základ hodnota amerického dolaru, ježto hodnotu dolaru všichni přítomní považovali za hodnotu neměnnou a smluvci se domnívali, že není možné, aby dolar

poklesl, připouštěli však, že je možné, že Kč nebude pevná, že nebylo pomýšleno na to, aby pachtovné kolísalo podle kursu amerického dolaru, smluvci nepomýšleli a nespekulovali na stoupaní neb pokles dolaru. Na soudu jest, aby nelpěl na slovním znění výrazů, nýbrž aby vyšetřil úmysl smluvců a vyložil smlouvu tak, jak toho žádá obyčej poctivého obchodu (§ 914 obč. zák.). Chráněna jest tedy vzájemná důvěra smluvců a zřetel na poctivý obchod. Smysl a dosah ustanovení čl. II pachtovní smlouvy není jasný, neboť připouští dvojí výklad, čehož dokladem jest právě vedený spor. Z tvrzení žalovaného samého vysvítá, že podnět k spornému odstavci smlouvy byla nedůvěra v pevnost československé koruny a že tedy žalobkyně chtěly, aby bylo pachtovné placeno v stále stejné hodnotě. Že byl mezi smluvci sjednán dolar americký jako měřítko, vyplývá ze sporného odstavce. Sporný odstavec dotčené smlouvy lze tedy vyložit buď tak, že buď smluvci pomýšleli na to, že podle poklesu neb stoupaní dolaru má zároveň kolísati pachtovné, anebo pokládali dolar jako měřítko za неотředitelný a pevný a měly tudíž na mysli pouze klesnutí neb stoupaní vnitřní hodnoty Kč. Svědci T. i B. potvrdili souhlasně, že za měřítko placení pachtovného nebyla vzata pšenice proto, že podléhá bursovním spekulacím, že tedy byl vzat za základ dolar. Z toho jasně vyplývá, že smluvci jednali o tomto měřítku a že chtěli míti měřítko pevné, protože zamítli měřítko měnlivé. Chtěli-li tudíž míti měřítko pevné, nemohli míti úmysl, aby kolísalo pachtovné s dolarem, naopak měli pouze úmysl, aby se pachtovné zvýšilo při poklesu Kč, — což bylo ve prospěch žalobkyň — a snížilo při stoupaní Kč, — což bylo výhodou žalovaného —. Jest tudíž zcela věrohodné tvrzení svědků T. a Dr. H., že smluvci neměli na mysli klesání dolaru, nýbrž pouze kolísání hodnoty Kč a že nespekulovali na stoupaní neb klesání dolaru. Jest notorické a nepotřebuje důkazu, že před devalvací amerického dolaru, která nastala až po roce 1932, byl pokládán dolar za měnu nejpevnější neb jednu z nejpevnějších. Avšak i kdyby bylo pravdivé tvrzení žalovaného, že pachtovné má kolísati podle dolaru, byla by žaloba odůvodněna. Smluvci totiž nemohli pomýšlet na pokles umělý, tak jako se to stalo s americkým dolarem, kde zákonnou cestou (nikoli na základě přirozených poměrů hospodářských) byla hodnota amerického dolaru snížena. O d v o l a c í s o u d ě zamítl žalobu. D ů v o d y: Znění dolarové doložky jest zcela jasné a přihlíží-li se k ustanovením §§ 863 a 914 obč. zák. o projevu vůle stran a jejich úmyslu, který nutno vyšetřiti a rozuměti smlouvě tak, jak toho žádá obyčej poctivého obchodu, plyne z jejího znění, že kursovní výkyv, t. j. stoupaní nebo klesnutí kursu Kč proti dolaru aspoň o 10% v poměru ke kursovnímu stavu v den podepsání smlouvy — dne 15. března 1927 — a trvající více jak tři měsíce, mělo přijíti k dobru buď propachtovatelům, a to kdyby kurs dolaru v tuzemsku stoupl aspoň o 10%, a naopak pachtýři — žalovanému — mělo býti na prospěch, kdyby dolarový kurs poklesl o 10%. To ujednání se stalo ve stejné míře na prospěch nebo na škodu jednoho nebo druhého smluvce podle toho, jak by se vyvínovaly kursové poměry, a nikoliv pouze na prospěch pro-

pachtovatelů a na škodu pachtýře. Znění dolarové doložky, obsahující oprávnění pachtýře k snížení pachtovného, kdyby nastalo zvýšení hodnoty československé koruny o 10% proti poměru, který uveden v odstavci jednajícím o důsledcích poklesu československé měny, jest jasné a nedopouští jiný výklad než ten, který jest tu zastáván. Je-li tomu tak, nerozhoduje to, co zjistil první soud výsledkem svědků Dr. Otakara H. a Oldřicha T., že se totiž při dohodování a vyjednávání o pachtovní smlouvě hovořilo, že pachtovné má mít co možná pevný podklad a že hodnota amerického dolaru byla považována za hodnotu neměnnou. Není proto žalobní nárok odůvodněn (srov. rozh. č. 14120 a 14304 Sb. n. s.).

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek soudu první stolice.

D ů v o d y:

Jde o výklad měnové doložky, jejíž obsah je nesporný. Již z doslovu doložky je zřejmé, že měla sloužiti k ustálení plnění se strany žalovaného proti změnám, jež by v budoucnosti mohly nastati v hodnotě tuzemské měnové jednotky, kdyby totiž nastalo její znehodnocení a pokles, anebo zase zvýšení její hodnoty. Z výpovědí slyšených svědků je zřejmé, že se smluvci shodovali v tom, aby bylo plnění co možná ustáleno. Je tedy z doslovu doložky viděti, že stranám nešlo o jakékoli změny v relaci obou měnových jednotek, nýbrž že se chtěly vyhnouti právě jen těm změnám, jež by měly svůj důvod v tuzemské měnové jednotce, že jim tedy nešlo jen o nějaké prosté pravidlo k výpočtu pachtovného.

Jestliže tu však byla takováto souhlasná vůle smluvců, která byla vyjádřena také v doslovu doložky, nezáleží na tom, že byla změněna relace z důvodů, jež nemají svůj základ v hodnotě tuzemské měnové jednotky, nýbrž v hodnotě dolaru, o němž smluvci měli za to, že jest ustáleným a proto vhodným a spolehlivým měřítkem hodnot, anebo že se k tomu lépe hodí nežli tuzemská měnová jednotka. Je pravda, že doslov doložky byl ve prospěch obou stran, ale u obou byly předpokladem změny relace pramenící v tuzemské měnové jednotce. Že by k takovéto změně u této měnové jednotky bylo došlo k neprospěchu žalovaného, nebylo ani tvrzeno. Nenastal tedy pro žalovaného případ, podle něhož by se směl domáhati snížení pachtovného. Odvolací soud poukázal na rozhodnutí nejvyššího soudu č. 14120 a 14304 Sb. n. s., v nichž však byl doslov doložek podstatně jiný.

Čís. 16417.

Přijetí šeku dobrovolně odevzdaného povinným výkonnému orgánu, dostavivšímu se k provedení exekuce na svršky, povolené podle exekučního titulu znějícího na peněžitou pohledávku, není přijetím platů ve smyslu § 25, odst. 2, ex. ř.

Neodvedl-li výkonný orgán v takovémto případě částku šekem vybranou vymáhajícímu věřiteli, nezproštuje se povinný závazku exekučně